

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.06.2011, sp. zn. 8 Tdo 612/2011, ECLI:CZ:NS:2011:8.TDO.612.2011.1

Číslo: 25/2012

Právní věta: Zákonný znak trestného činu vydírání spočívající v pohrůžce jiné těžké újmy ve smyslu § 235 odst. 1 tr. zák. Nyní trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku může zahrnovat různé způsoby vyhrožování, protože není zákonem blíže definován. Musí však jít o neoprávněné jednání pachatele, který hrozí způsobením takových následků, které jsou svou intenzitou srovnatelné s hrozbou spojenou s pohrůžkou násilí, takže pohrůžka jiné těžké újmy může u poškozeného vyvolat obavu obdobnou s ohrožením jeho života nebo zdraví. Při posuzování, zda jde o pohrůžku jinou těžkou újmou, je třeba přihlížet též např. k závažnosti možného narušení osobních, rodinných, pracovních či podnikatelských nebo jiných vztahů poškozeného pro případ uskutečnění učiněné pohrůžky, k individuálním rysům osoby poškozeného, k intenzitě ovlivnění jeho psychického stavu apod., neboť dopad stejné pohrůžky může být podle její povahy u různých poškozených odlišný. Jestliže pachatel vyhrožoval poškozeným dívkám tím, že jejich erotické fotografie zveřejní v rozporu se smlouvou, na jejímž základě byly vytvořeny (že je nechá otisknout v časopisech vycházejících v České republice nebo že je předá rodičům poškozených), není vyloučeno takovou formu nátlaku na poškozené, jímž je pachatel nutí, aby něco konaly, považovat za významný zásah do jejich osobního života, kterým je naplněn zákonný znak trestného činu vydírání spočívající v pohrůžce jinou těžkou újmou.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.06.2011

Spisová značka: 8 Tdo 612/2011

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pohrůžka jiné těžké újmy, Vydírání

Předpisy: § 235 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. L. B. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 5 To 462/2010, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 12 T 5/2009.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 12 T 5/2009, byl obviněný M. L. B.

uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že

1) v přesně nezjištěné době od měsíce června 2007 opakovaně požadoval po poškozené Z. Č. pohlavní styk a společnou účast na tzv. swingers party s tím, že pokud mu nevyhoví, bude po ní vymáhat dlužnou částku ve výši minimálně 320 000 Kč, přičemž jí ukazoval listiny dokládající jeho předchozí úspěšné soudní spory, které vedl proti jiným dívkám, a dále po ní požadoval orální sex s tím, že jí bude za každý takto uskutečněný sexuální styk strhávat částku 2 000 Kč z jejího dluhu, a když to poškozená odmítla, opakovaně jí telefonoval a vyhrožoval jí exekucí na dům jejích rodičů;

2) v přesně nezjištěné době na konci měsíce srpna roku 2007 požadoval po poškozené S. F. společnou účast na tzv. swingers party s tím, že jí za to strhne 6 000 Kč z dluhu, který vůči němu má, a když to poškozená odmítla, posílal jí SMS zprávy, ve kterých po ní chtěl, aby za ním přišla, jinak budou věc řešit právníci, a dále jí zaslal kopie listin dokládající jeho předchozí úspěšné soudní spory, které vedl proti jiným dívkám;

3) v přesně nezjištěné době počátkem roku 2005 požadoval po poškozené R. H. uhrazení částky 200 000 Kč za každý z bodů vzájemně uzavřené smlouvy o spolupráci, které poškozená údajně porušila, s tím, že jinak zašle erotické fotografie poškozené jejím rodičům a nechá je otisknout v časopisech vycházejících v České republice, přičemž jí ukazoval listiny dokládající jeho předchozí úspěšné soudní spory, které vedl proti jiným dívkám, načež poškozená v důsledku těchto vyjádření musela vyhledat pomoc psychologa;

4) v blíže nezjištěné době od měsíce května 2004 v B. opakovaně požadoval po poškozené E. M. společnou účast na tzv. swingers party nebo práci v tzv. eskort servisu s tím, že jinak její dříve pořízené erotické fotografie nechá otisknout v časopisech vycházejících v České republice a vytvoří z nich fotomontáže s pornografickou tematikou;

5) v blíže nezjištěné době na jaře roku 2006 požadoval po poškozené K. P. zaplacení údajné dlužné částky ve výši 100 000 Kč s tím, že jinak její erotické fotografie nechá otisknout v časopise vycházejícím v České republice a fotografie zašle též do zaměstnání otci poškozené, který pracuje jako policista;

6) v blíže nezjištěné době v měsíci listopadu roku 2007 v B. požadoval po poškozené L. S. společnou účast na tzv. swingers party s tím, že jinak po ní bude soudně vymáhat smluvní pokutu, přičemž jí ukazoval listiny dokládající jeho předchozí úspěšné soudní spory, které vedl proti jiným dívkám.

Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 235 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou roků. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti a činnosti výkonných zástupců právnických osob s předmětem podnikání v oblasti pořizování a distribuce fotografických a filmových erotických záznamů osob a v oblasti obchodu s těmito materiály na dobu dvou roků.

Krajský soud v Brně jako soud odvolací usnesením ze dne 13. 10. 2010, sp. zn. 5 To 462/2010, podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání, jež proti rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný a státní zástupce.

Proti usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání s odkazem na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný zpochybnil naplnění zákonného znaku trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. spočívajícího ve vyhrožování „jinou těžkou újmou“, protože soudy nižších stupňů nepřihlížely dostatečně kromě jiného i k osobním poměrům poškozených, k jejich vyspělosti, zkušenostem, psychickému stavu apod. Upozornil na to, že jeho jednání vůči poškozeným nikdy nedosáhlo potřebné intenzity, když poškozené k ničemu nenutil a vše bylo v rovině jejich dobrovolného rozhodování, takže nejednal neoprávněně. Naopak poškozené vyvíjely nátlak na něj. Většina z poškozených pracovala v erotických zařízeních, proto jim nemohla

být způsobena nějaká těžká újma ve vztahu k jejich osobním poměrům, vypěstlosti, zkušenostem či v oblasti psychiky. Obviněný též zdůraznil, že u trestného činu vydírání musí být skutek obsahově konkretizován, a to i pokud jde o pohrůžku jiné těžké újmy ze strany pachatele vůči poškozenému, čemuž však neodpovídá popis skutku pod body 2) a 6) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, kde není uvedena žádná pohrůžka a popsání jednání v těchto bodech nelze považovat za pohrůžku jiné těžké újmy. Obviněný rovněž vytkl, že nebyla nařízena domovní prohlídka v prostorách, kde se měla nalézat čestná prohlášení poškozených, jež by prokázala, že celá kauza byla ze strany poškozených vykonstruována, a že nebyli vyslechnuti svědci, kteří mohli potvrdit, že trestná činnost byla vymyšlená. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně, jakož i další obsahově navazující rozhodnutí, a aby věc přikázal soudu k novému projednání a rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Připomněl, že dovolání opřené o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze podat výlučně pro vady právní, tedy proto, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Tomuto požadavku obviněný vyhověl námitkami, jejichž prostřednictvím vytykal, že právní kvalifikace jeho jednání jako trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. je nesprávná, jelikož nebyl naplněn znak spočívající v „pohrůžce jiné těžké újmy“. Nejvyšší soud dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

Trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl.

Pokud jde o zákonný znak spočívající v „pohrůžce jiné těžké újmy“, není a ani nemůže být jednoznačně definován, neboť zahrnuje velkou škálu okolností, jichž se může taková pohrůžka týkat. Vždy však jde o neoprávněné jednání pachatele, který hrozí způsobením takových následků, jež jsou svou intenzitou obdobné jako při uskutečnění hrozby spojované s pohrůžkou násilím, tedy mohou u poškozeného vyvolat obavu srovnatelnou např. s ohrožením zdraví nebo života člověka. Z těchto důvodů je nutno při posuzování, zda jde o pohrůžku jinou těžkou újmu, přihlížet též k závažnosti narušení osobních, rodinných, pracovních či podnikatelských vztahů poškozeného, k jeho vypěstlosti, k osobním vlastnostem poškozeného, k intenzitě ovlivnění jeho psychického stavu apod., neboť dopad stejné pohrůžky může být podle její povahy u různých poškozených odlišný.

Soudní praxe vykládá zmíněný zákonný znak trestného činu vydírání na základě konkrétních situací. Může proto spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, dále může směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod. Za pohrůžku jinou těžkou újmu lze považovat i zahájení trestního stíhání v důsledku oznámení trestného činu, jímž pachatel poškozenému hrozí, a nutí ho tak něco konat, opominout nebo trpět; přitom je nerozhodné, zda se poškozený dopustil trestné činnosti, jejímž oznámením hrozí, či nikoli (viz č. 27/1982 nebo č. 23/2010 Sb. rozh. tr.). Za pohrůžku jiné těžké újmy lze považovat neoprávněné jednání pachatele, které může objektivně vést k závažné újmě zejména na cti, dobré pověsti nebo v rodinném a pracovním životě poškozeného a přitom je způsobilé v poškozeném vzbudit obavy z uskutečnění takové újmy, a to i s přihlédnutím k její závažnosti a k osobním poměrům poškozeného (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2007, sp. zn. [11 Tdo 1545/2006](#)). O pohrůžku jiné těžké újmy může jít i tehdy, když pachatel hrozí matce rozhodnutím soudu o odebrání jejího dítěte, o něž dosud pečovala, a o jeho svěření do péče jiné osoby (otce). Tuto situaci lze přitom považovat za těžkou újmu jak ve smyslu objektivním, tak i ze subjektivního pohledu poškozené (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. [5 Tdo 1439/2004](#), uveřejněné pod č. 56/2005 Sb. rozh. tr.). Jinou těžkou újmu ve smyslu § 235 odst. 1 tr. zák., kterou hrozí pachatel trestného činu vydírání neoprávněným zadržením přepravovaného zboží, lze spatřovat i v tom, že odběratel zboží bude muset zastavit výrobu vázanou na dodávku tohoto zboží (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. [8 Tdo 633/2008](#)).

Hrozby exekucí, dražbou majetku, zařazením poškozeného do databáze dlužníků nebo zveřejněním jeho jména jako dlužníka ve sdělovacích prostředcích, jakož i hrozba trestním stíháním rovněž naplňují znaky „pohrůžka jiné těžké újmy“ ve smyslu § 235 odst. 1 tr. zák. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2010, sp. zn. [3 Tdo 465/2010](#)).

Pro naplnění zákonného znaku spočívajícího v pohrůžce jiné těžké újmy ve smyslu § 235 odst. 1 tr. zák. platí, že musí být neoprávněná, přičemž znak neoprávněnosti je dán i tehdy, když pachatel použije k nátlaku prostředku sice dovoleného, ale nikoli dovoleného ve vztahu k jím sledovanému účelu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. [5 Tdo 1439/2004](#), uveřejněné pod č. 56/2005 Sb. rozh. tr.). Neoprávněnost jednání pachatele může spočívat v tom, že poškozeného nutí k něčemu, co vůbec není oprávněn po něm požadovat a co poškozený ani není povinen činit, anebo sice je pachatel oprávněn poškozeného nutit k určitému konání, opominutí nebo trpění, ale činí tak prostředky neodpovídajícími účelu nebo cíli, který má být dosažen (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. [5 Tdo 215/2003](#)).

Na základě takto stanovených kritérií je nutné posuzovat i hrozby, které obviněný použil vůči poškozeným v případě skutků pod body 1) až 6) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Jednalo se zejména o hrozbu vymáhání vysokých dlužných částek a exekuce vedené na dům [skutek pod bodem 1)], neopodstatněného uplatnění majetkového nároku u soudu [skutky pod body 2) a 6)] a zaslání erotických fotografií rodičům, případně jejich otištění v českých časopisech [skutky pod body 3) až 5) výroku]. Soud prvního stupně se u těchto konkrétních forem jednání obviněného zabýval otázkou naplnění znaku spočívajícího v „pohrůžce jiné těžké újmy“ ve shora uvedeném smyslu a své úvahy rozvedl v odůvodnění přezkoumávaného rozsudku. Nejvyšší soud se ztotožnil s těmito úvahami, protože se skutečně jednalo o pohrůžku jinou těžkou újmu ve smyslu podle § 235 odst. 1 tr. zák.

V případě dílčího útoku pod bodem 1) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně obviněný vyhrožoval poškozené Z. Č. jednak vymáháním dlužné částky a jednak exekucí vedenou na dům jejich rodičů, což je – pokud jde zejména o druhou z uvedených pohrůžek – forma nátlaku, jejíž uskutečnění by představovalo vážnou újmu na majetkových právech nejen poškozené, ale i osob, jimž zřejmě patřil zmíněný dům. Jak již bylo výše uvedeno, hrozba exekucí může obecně naplnit znak spočívající v „pohrůžce jiné těžké újmy“ ve smyslu § 235 odst. 1 tr. zák. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2010, sp. zn. [3 Tdo 465/2010](#)). V tomto konkrétním případě by došlo k závažnému zásahu do majetkových poměrů celé rodiny poškozené.

Uvedený znak byl naplněn rovněž u poškozených R. H., E. M. a K. P. [dílní útoky pod body 3) až 5) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně], jimž obviněný vyhrožoval, že zveřejní jejich erotické fotografie, tj. nechá je otisknout v časopisech vycházejících v České republice nebo je předá rodičům poškozených. Tato forma nátlaku na poškozené byla významným zásahem do jejich osobního života, neboť uveřejnění erotických fotografií v obecně dostupných tiskovinách či jejich předání rodičům poškozených je podstatným zásahem do osobního života mladých dívek. Erotické fotografie s ohledem na obecně přijímaný morální kodex nepatří k běžnému zobrazování, ale náleží do oblasti fotografického ztvárnění reality, která se vymyká z obvyklého náhledu na morálku mladé ženy. Může proto vést k odsudku a jisté diskriminaci v jejím dalším životě, který tak lze výrazně negativně ovlivnit. Na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že erotické fotografie jmenovaných poškozených byly vytvořeny s jejich souhlasem, avšak na základě přesně stanovených podmínek a za určitým účelem, ovšem bez možnosti jejich zveřejnění.

Pokud jde o dílní útoky proti poškozeným S. F. a L. S. [pod body 2) a 6) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně], hrozba ze strany obviněného spočívala ve vymáhání dluhu či smluvní pokuty, tj. jistých peněžních částek, jež měly poškozené zaplatit obviněnému, resp. obchodní společnosti, kterou zastupoval. Soudy se zde soustředily na prokázání všech souvislostí, které se odvíjely od

předmětných vztahů mezi poškozenými a obviněným, resp. okolností, za nichž vznikly. Na jejich podkladě soudy shledaly, že obviněný oběma poškozeným vyhrožoval přemrštěnými požadavky na úhradu zvýšených nákladů za údajné nedodržení smluvních podmínek týkajících se okolností fotografování, k nimž se obě poškozené písemně zavázaly vůči obchodní společnosti E., s. r. o., zastoupené obviněným jako jejím jednatelem. Obviněný rovněž vyhrožoval vymáháním smluvních pokut za nedodržení termínu stanoveného pro fotografování, ač šlo o dohodu uzavřenou s obchodní společností E., s. r. o. Jestliže poškozená S. F. podepsala dohodu o úhradě dluhu ve výši 195 000 Kč, jednalo se o finanční závazky ve vztahu k této právnické osobě, která byla oprávněná je vymáhat od poškozené zákonnými prostředky pro případ, že je nebude řádně a včas plnit. Obviněný však jako jednatel uvedené obchodní společnosti nepostupoval tímto zákonným způsobem, ale zneužil této skutečnosti, tj. existenci dluhu poškozených (zcela obdobná situace je i u poškozené L. S.), k neoprávněnému nátlaku na ně pohrůzkou vymáhání dlužných částek soudní cestou. V daném případě jde sice při vymáhání pohledávky prostřednictvím soudu o zákonný prostředek, obviněný jím však hrozil mimo svou činnost jednatele obchodní společnosti E., s. r. o., a činil tak neoprávněně v souvislosti s uplatňováním svých vlastních zájmů. Chtěl tím totiž dosáhnout, aby poškozené vyhověly jeho požadavku na poskytnutí erotických služeb, které by ostatně uvedeným způsobem nemohl vyžadovat ani tehdy, kdyby poškozené měly uvedený dluh vůči obviněnému osobně. V případě poškozené S. F. smluvní pokuta požadovaná obviněným činila 195 000 Kč, ač odměna poškozené, která vyplývala z uzavřené smlouvy, byla nepoměrně nižší, a vymožení neuhrazeného dluhu by v jejím případě, když se jednalo o jinak nemajetnou 19letou dívku (a obdobně u poškozené L. S., které v té době bylo 20 let a byla rovněž nemajetná), bylo pro ni velmi svízelné a mohlo by vést k jejím vážným a těžko překonatelným finančním problémům.

V další části odůvodnění Nejvyšší soud reagoval na dílčí nedostatky v popisu skutků pod body 2) a 6) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, které ovšem neodůvodňovaly jakýkoli zásah do rozhodnutí soudů nižších stupňů, a vypořádal se i s ostatními námitkami obviněného, jež neshledal opodstatněnými.

Nejvyšší soud proto dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.